

De inkomstenbelasting nu en straks

Auteur(s):

Bovenberg, A.L.
 Cnossen, S.
 Centraal Planbureau, Ocfef, en CentER resp. Ocfef en EUR.

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4141, pagina 166, 27 februari 1998

Rubriek:**Trefwoord(en):**

belastingstelsels, belastingen

tabel 1 geeft de huidige en de voorgestelde structuur van de inkomsten- en de vermogensbelasting. Kapitaalinkomen en arbeidsinkomen zijn gescheiden weergegeven. Binnen elke categorie geldt vaak een verschillend fiscaal regime voor werknemers, zelfstandigen, directeuren-grotaandeelhouders¹, vennootschappen, vermogensinkomsten en -winsten, enz. Oudedagsuitkeringen worden in de tabel onder arbeidsinkomen gerangschikt, omdat zij vooral uitgesteld arbeidsinkomen vertegenwoordigen. De (overigens onbelaste) rendementen en vermogens van institutionele beleggers (pensioenfondsen, levensverzekeringsmaatschappijen) staan onder kapitaalinkomen.

Tabel 1. Inkomsten-, vennootschaps- en vermogensbelasting in 1998 en de 21e eeuw

Inkomsten- en vennootschaps-belasting

	box	heffings- grondslag f mrd	huidige tarieven %	voorgestelde tarieven %
A. Arbeidsinkomen				
Werknemers	I	361,2	36,35-60	34,1-56,2
Zelfstandigen	I	16,1	36,35-60	34,1-56,2
<i>directeuren-grotaandeelhouders</i>				
< f 84.000	I	..	36,35-60	34,1-56,2
> f 84.000	IV	..	35	35
<i>oudedagsuitkeringen</i>				
pensioenen	I	29,9	15,55-60	17,6-56,2
lijfrenten	I	10,4	15,55-60	17,6-56,2
B. Kapitaalinkomen				
<i>ondernemingsniveau</i>				
zelfstandigen	I	4,0	36,35-60	34,1-56,2
aanmerkelijk-belang bv's	IV	12,1	35	35
nv's	IV	74,8	35	35
<i>privé-niveau</i>				
<i>vermogensinkomsten</i>				
- bedrijfsvermogen		..		
- aanm. belang-aandelen	II	..	25	25
- overige aandelen	III	1,5	36,35-60	onbelast
- obligaties	III	..	36,35-60	onbelast
- banktegoeden	III	4,8	35,35-60	onbelast
- eigen woning	I	-17,6	36,35-60	34,1-56,2
- overige onroerende zaken	III	1,5	36,35-60	onbelast
<i>vermogenswinsten</i>				
- aanm. belang-pakketten	II	3,0	25	25
- overige verm.best.delen		..		
<i>Rendement oudedagsvoorz.</i>				
Pensioenen	V			onbelast
kapitaal- en lijfrenteverz.	V			onbelast
C. Ander inkomen/vermogen -/- aftrekposten		3,1		
D. Belastbare sommen (A+B+C)		504,8		
E. Belastingvrije sommen				
Algemene		100,8		
Specifieke		5,2		
F. Belast inkomen/winst cq vermogen (D-E)		398,8		

.. uitsplitsing niet bekend cq elders inbegrepen.

Vermogensbelasting

	box	heffings- grondslag f mrd	huidige tarieven %	voorgestelde tarieven %
A. Arbeidsinkomen				
Werknemers	I			
Zelfstandigen	I			
directeuren-groootaandeelhouders				
< f 84.000	I			
> f 84.000	IV			
oudedagsuitkeringen				
pensioenen	I			
lijfrenten	I			
B. Kapitaalinkomen				
ondernemingsniveau				
zelfstandigen	I			
aanmerkelijk-belang bv's	IV			
nv's	IV			
privé-niveau				
vermogensinkomsten				
- bedrijfsvermogen		44	0,7	onbelast
- aanm. belang-aandelen	II	121	0,7	onbelast
- overige aandelen	III	305	0,7	1,0
- obligaties	III	45	0,7	1,0
- banktegoeden	III	250	0,7	1,0
- eigen woning	I	414	0,42	onbelast
- overige onroerende zaken	III	50	0,7	1,0
vermogenswinsten				
- aanm. belang-pakketten	II			
- overige verm.best.delen				
Rendement oudedagsvoorz.				
Pensioenen	V	610		
kapitaal- en lijfrenteverz.	V	262		
C. Ander inkomen/vermogen -/- aftrekposten		0		
D. Belastbare sommen (A+B+C)		2101		
E. Belastingvrije sommen				
Algemene		591		
Specifieke		1281		
F. Belast inkomen/winst cq vermogen (D-E)		229		

.. uitsplitsing niet bekend cq elders inbegrepen.

Voor een gedetailleerde toelichting zie: S. Cnossen en A.L. Bovenberg, *Belastingen in de 21e eeuw: een kritische verkenning*, Ocfb Research Memorandum 9801, Erasmus Universiteit Rotterdam.

Huidige stelsel

Alhoewel de bestaande inkomstenbelasting werkt volgens het principe dat alle inkomensbestanddelen bij elkaar worden opgeteld en vervolgens progressief belast (een zg. synthetische belasting), blijkt uit de tabel dat belangrijke bestanddelen niet of onvolledig worden belast. De belangrijkste zijn ingehouden winst van vennootschappen, privé-vermogenswinsten, het arbeidsinkomen van directeuren-groootaandeelhouders, het rendement op pensioen- en lijfrentevoorzieningen en de huurwaarde van de eigen woning.

Kapitaalinkomen wordt nagenoeg uitsluitend op ondernemingsniveau belast. Uit de tweede kolom van de tabel blijkt dat ondernemingen over f 90,9 mrd aan kapitaalinkomen belasting moeten betalen, terwijl de heffingsgrondslag hier voor huishoudens negatief is (voornamelijk als gevolg van de hypotheekrente-aftrek). Deze cijfers impliceren dat er geen sprake is van een progressieve inkomstenbelasting op kapitaalinkomen. Immers, het rendement op eigen vermogen wordt op ondernemingsniveau belast tegen nagenoeg uitsluitend 35%. In wezen hebben we dan ook te maken met een primitieve duale inkomstenbelasting. Primitief, omdat negatief kapitaalinkomen tegen hoge marginale tarieven in mindering gebracht kan worden op positief arbeidsinkomen. Het effectieve tarief op kapitaalinkomen kan worden geschat op 15% en dat op arbeidsinkomen op rond de 45%.

Ook de vermogensbelasting is verre van synthetisch. Naast een belastingvrije som van f 241.000 (gehuwd), kent deze belasting een aantal specifieke vrijstellingen, zoals voor pensioenrechten, kapitaal- en lijfrentevoorzieningen, bedrijfsvermogen van zelfstandigen en 'aanmerkelijk belang'-vermogen in bv's, en eigen woningen. Van een totaal vermogen van f 2.101 miljard wordt derhalve slechts f 229 miljard belast.

Wat verandert er?

De belangrijkste voorgestelde verandering betreft de heffing op feitelijk genoten inkomen uit vermogen². Nu is dat de (progressieve)

inkomstenbelasting, volgens het plan wordt dat een forfaitaire vermogensrendementsheffing. De voorgestelde proportionele heffing van 25% over een forfaitair rendement van 4% correspondeert met een effectieve vermogensbelasting van 1%. Hoewel het kabinet de vermogensbelasting zegt af te schaffen, wordt deze dus in feite verhoogd tot 1%. De belastingvrije som van de vermogensbelasting wordt verlaagd tot f 37.500 per persoon. Het nieuwe regime strekt zich niet uit tot de winst van zelfstandigen (het feitelijke inkomen blijft progressief belast), uitgedeelde winst van 'aanmerkelijk belang'-bv's (het feitelijke inkomen blijft belast tegen 25%) en de huurwaarde van de eigen woning (het forfaitaire rendement blijft progressief belast).

Voorts bestaat het voornemen om een fiscale 'oudedagsparaplu' te ontplooiën waaronder pensioen, kapitaal- en lijfrenteverzekeringen en fiscale oudedagsreserves van zelfstandigen worden samengebracht, maar ook andere beleggingsproducten, zoals aandelen en obligaties. Aftrekbare dotaties aan de oudedagsparaplu worden beperkt zonder de mogelijkheid van een adequate basisvoorziening aan te tasten. Het vermogen in de oudedagsparaplu wordt niet door de nieuwe vermogensbelasting getroffen.

Inkomens- en vermogensbestanddelen worden in verschillende boxen ingedeeld (1e kolom in [tabel 1](#)) waartussen geen verrekening kan plaatsvinden:

(I) inkomsten uit tegenwoordige arbeid, ondernemingsinkomen van zelfstandigen, inkomsten uit eigen woning (het saldo van huurwaarde en hypotheekrente) en oudedagsuitkeringen (progressief belast);

(II) dividend en winst uit 'aanmerkelijk belang' (25% zonder belastingvrije som); en

(III) geforfaiteerde inkomsten uit privé-vermogen, zoals aandelen, obligaties, onroerende zaken en niet onder de oudedagsparaplu vallende kapitaal- en lijfrentepolissen (1% vermogensbelasting met beperkte belastingvrije som).

Deze boxen komen naast de reeds bestaande boxen voor

(IV) vennootschapswinst (35%) en

(V) rendement oudedagsvoorzieningen (onbelast).

De forfaitaire belasting van vermogensinkomsten in box III heeft ten doel de erosie van de heffingsgrondslag tot staan te brengen. In eerste instantie impliceert het voorstel echter een belastingderving. De heffingsgrondslag van de nieuwe vermogensbelasting is f 650 mrd, zodat deze belasting f 6,5 mrd per jaar zal opleveren. Hierop moet in mindering worden gebracht de belasting die aan de nieuwe belastingvrije som kan worden toegerekend (f 2,4 mrd), de inkomstenbelasting over de feitelijke vermogensinkomsten die nu nog worden belast

(f 4,2 mrd) en de opbrengst van de oude vermogensbelasting (f 1,3 mrd). De nieuwe vermogensbelasting zal daardoor f 1,4 mrd minder gaan opbrengen dan de belastinginkomsten uit vermogen in het huidige systeem bedragen.

Thema: Belastingen in de 21e eeuw

H.A. Keuzenkamp, [Leuker konden we het niet maken](#)

C.A. de Kam, [Verzwaar de belasting op vermogen!](#)

S. Clossen en A.L. Bovenberg, [Belastingen in de 21e eeuw](#)

L.G.M. Stevens, [Belastingarbitrage en de maakbare samenleving](#)

J.J. Graafland en R.A. de Mooij, [Arbeidsmarkteffecten van belastingverlaging](#)

[Hoofdlijnen van de kabinetsplannen](#)

M.E.A. Haffner, [Woningbelasting in Europa](#)

¹ Directeuren-groottaandeelhouders bezitten een 'aanmerkelijk belang', d.w.z. 5% of meer van het aandelenvermogen in een door hen bestuurde vennootschap.

² Het gaat om inkomsten uit aandelen (behalve ab-pakketten), obligaties, spaartegoeden en onroerende zaken (behalve de eigen woning).